

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-85-147>

УДК 339.9:327.8:330.322

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РЕСУРС ПРОГРАМ МІЖНАРОДНОЇ ТЕХНІЧНОЇ ДОПОМОГИ У СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ ПРОЄКТІВ USAID)

INVESTMENT RESOURCE OF INTERNATIONAL TECHNICAL ASSISTANCE PROGRAMS IN UKRAINE'S ECONOMIC DIPLOMACY SYSTEM (ON THE EXAMPLE OF USAID PROJECTS)

Мамедлі Амрах

аспірант,

Національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-3154-4924>**Mammadli Amrah**

National Economic University named after Vadym Hetman

Статтю присвячено дослідженню умов, за яких програми міжнародної технічної допомоги (МТД) трансформуються в інвестиційний ресурс у системі економічної дипломатії України. На основі якісного мультикейсового аналізу чотирьох проєктів USAID – DOBRE, AGRO, Competitive Economy Program та Energy Security Project – встановлено, що МТД формує інвестиційний ресурс переважно опосередковано: через підвищення інституційної спроможності громад, регуляторну передбачуваність та розвиток ринкової інфраструктури. Запропоновано концептуальну модель трансформації гранту в інвестиційний ресурс із виокремленням критичного «розриву ланцюга» між ухваленою реформою та зниженням транзакційних витрат. Встановлено, що найшвидший шлях до інвестицій мають програми, які поєднують технічну допомогу з ринковим сигналом і галузевою спеціалізацією.

Ключові слова: міжнародна технічна допомога; економічна дипломатія; інвестиційний ресурс; USAID; інвестиційний клімат; відновлення України; приватні інвестиції; регуляторні реформи.

The article examines the conditions under which international technical assistance (ITA) programs can function not merely as instruments of reform support, but as an indirect investment resource within Ukraine's economic diplomacy system. The research focuses on four USAID projects in Ukraine – DOBRE, AGRO, Competitive Economy Program, and Energy Security Project – which together represent over USD 1.4 billion in donor commitments across local governance, agriculture, business competitiveness, and energy regulation. Methodologically, the study employs a qualitative multi-case design following the logic of Robert K. Yin, comparing the four programs against eight analytical criteria: budget, implementation period, target sector, type of influence on the investment environment, mechanism of investment resource formation, character of investment effect, sustainability of results, and key limitations. The central finding is that ITA forms an investment resource primarily not through direct substitution of private capital, but through creating preconditions for capital entry: institutional capacity of communities, development of market infrastructure, regulatory predictability, export readiness of businesses, and alignment with international standards. The comparative case analysis demonstrates that the shortest path to investment outcomes belongs to programs combining technical assistance with a market signal, sectoral specialization, and a clear channel to potential investors. The article proposes a conceptual model of grant-to-investment-resource transformation, identifying the critical "chain gap" between formal reform adoption and the actual reduction of transaction costs. Cross-country comparative evidence from Georgia, Moldova, and the Western Balkans reinforces the finding that ITA converts most effectively into investment outcomes when embedded within a structured project pipeline. The findings carry practical implications for the Ministry of Economy of Ukraine, development partners, investment promotion agencies, and local communities designing post-war recovery programs.

Keywords: international technical assistance; economic diplomacy; investment resource; USAID; investment climate; Ukraine recovery; private investment; regulatory reforms.

Постановка проблеми. У 2024 р. офіційна допомога розвитку для України, за оцінками OECD, становила 15,5 млрд дол. США [8]. Проте масштабні потоки зовнішньої підтримки не переходять автоматично у співмірний приплив приватних інвестицій. Розрив між обсягами допомоги та поведінкою приватного капіталу є тим парадоксом, з якого доцільно починати розмову про інвестиційний зміст МТД. Бюджети лише чотирьох програм USAID – DOBRE, AGRO, Competitive Economy Program і Energy Security Project – у сукупності перевищують 1,4 млрд дол. США [15]. Це масштабні довгострокові інтервенції у місцеве врядування, аграрний сектор, конкурентоспроможність бізнесу та енергетичне регулювання. Воєнний стан, бюджетний дефіцит і структурний дефіцит приватного капіталу роблять питання інвестиційного ресурсу центральним для економічного відновлення. Водночас МТД рідко розглядається в українській науці як інвестиційний механізм – частіше її описують як форму донорської підтримки або канал реформаторського тиску [10; 11; 12].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дискусія про ефективність зовнішньої допомоги є тривалою. N. Wayne та S. Woolcock розглядають економічну дипломатію як широкий набір інструментів, що охоплює й архітектуру донорських програм [1]. F. Bourguignon та M. Sundberg фіксують «чорну скриньку» посередницьких механізмів між потоками допомоги та кінцевими результатами [2]. W. Easterly критично оцінює спроможність донорських систем проектувати розвиток «згори вниз» [3]; натомість R. Riddell займає стриманішу позицію: допомога може бути ефективною, але її результат залежить від контексту, інституцій та дизайну програми [4]. OECD описує blended finance як підхід, за якого публічні ресурси мобілізують приватний капітал через зміну співвідношення ризику і доходності [7]. World Bank показує, що донорська підтримка інвестиційного клімату є опосередкованим чинником, здатним змінювати очікування бізнесу та структуру бар'єрів входу [6].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У вітчизняній науці накопичено праці з аналізу міжнародної допомоги, інвестиційного клімату та зовнішньоекономічної політики [9; 10; 12]. Однак концептуального поєднання трьох площин – економічної дипломатії, технічної допомоги та мобілізації приватного капіталу – досі бракує. Особливо недостатнім є мультикейсовий

аналіз конкретних програм USAID крізь інвестиційну призму, що й зумовлює актуальність даного дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета дослідження – теоретично та прикладно обґрунтувати умови, за яких програми МТД трансформуються в інвестиційний ресурс у системі економічної дипломатії України. Для досягнення цієї мети поставлено чотири завдання: визначити концептуальні межі поняття «інвестиційний ресурс МТД»; оцінити механізми впливу технічної допомоги на інвестиційне середовище; порівняти чотири проекти USAID за єдиними інвестиційними критеріями; обґрунтувати модель трансформації МТД у приплив приватного капіталу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Авторське визначення інвестиційного ресурсу програм МТД: це не сума грантових коштів як така, а сукупність інституційних умов, регуляторних змін і ринкових сигналів, що виникають унаслідок реалізації програм допомоги та підвищують імовірність входження приватних інвесторів у певний сектор, територію або проєкт. Таке визначення не змішує допомогу з інвестицією, але й не розриває між ними причинний зв'язок. Стаття виходить з умовної, інституційно чутливої позиції: МТД не автоматично перетворюється на інвестиції, але й не лише витісняє ринок.

Дослідження побудоване як якісний мультикейсовий аналіз у логіці R. K. Yin [5]. Емпіричну базу становлять: звіти USAID/Ukraine, матеріали Special Inspector General for Operation Atlantic Resolve [15], документи Кабінету Міністрів України щодо координації МТД, публікації OECD і World Bank, відкриті матеріали виконавців програм. Для відбору кейсів застосовано принцип максимального охоплення різних каналів інвестиційного впливу: місцеве врядування, аграрне підприємство, конкурентоспроможність та енергетичне регулювання. Порівняння здійснювалося за восьмима критеріями (Табл. 1).

Кейс 1. DOBRE. Проєкт Decentralization Offering Better Results and Efficiency (DOBRE) реалізовувався у 2016–2025 рр. (бюджет – 107 млн дол. США). Офіційна мета – підтримка місцевого врядування та розвитку громад; у воєнний період програму переорієнтовано на аварійне реагування [15; 16]. Інвестиційний механізм DOBRE: інституційна спроможність громади → вища якість управління → нижчі транзакційні витрати для бізнесу → готовність до локальних інвестицій. Програма

охоплювала 100 громад; у 2022 р. отримала додаткове фінансування у 40 млн дол. США і розширила діяльність ще на 60 громад, паралельно забезпечуючи аварійний відгук для 67 [16]. Ключовий ефект – підготовка громад до роботи з бізнесом, зростання довіри до місцевих процедур, поява підприємницьких інституцій. Ілюстративний приклад – Лановецька громада, де DOBRE профінансував коворкінг і бізнес-школу B2B для понад 20 власників МСП [17].

Кейс 2. AGRO. Agriculture Growing Rural Opportunities (AGRO) реалізовувався у 2019–2026 рр. (бюджет – 205 млн дол. США). Мета – прискорення розвитку сільських громад через підтримку агропідприємств, інтегрованих у конкурентні ринки [15]. За даними Chemonics: понад 19 тис. господарств отримали доступ до насіння та добрив; оціночний додатковий дохід фермерів становив близько 185 млн дол. США; послугами фінансової інклюзії скористалися 14 258 МСП; 21 підпри-

ємство отримало понад 10,7 млн дол. США через механізми співфінансування [18]. Інвестиційний механізм AGRO: доступ до ресурсів і ринків відновлює власну інвестиційну здатність виробника, тобто відновлює приватне капіталоутворення на мікрорівні.

Кейс 3. Competitive Economy Program (CEP). CEP реалізовувався у 2018–2025 рр. (бюджет – 170 млн дол. США). Мета – підтримка МСП, стартапів та міжнародної конкурентоспроможності [15]. З чотирьох кейсів CEP є найближчим до прямого інвестиційного ефекту: програма працювала з FDI-пайплайном та стратегічними документами. Показовим прикладом є National Strategy to Increase Foreign Direct Investment in Ukraine (USAID CEP / EY), що виокремила десять пріоритетних напрямів – від next generation construction materials та high energy density batteries до hydrogen, EV charging infrastructure та connected health [19]. Ця стратегія переводить технічну допомогу у режим структурованої пропозиції для

Таблиця 1

Порівняльна характеристика проєктів USAID в Україні за інвестиційним критерієм

Критерій	DOBRE	AGRO	CEP	Energy Security
Бюджет, млн дол. США	107	205	170	920
Термін реалізації	06.2016– 09.2025	11.2019 – 11.2026	10.2018 – 10.2025	07.2018 – 06.2025
Цільовий сектор	місцеве врядування, громади	аграрний сектор, сільські МСП	МСП, стартапи, FDI, експортні сектори	енергетика, регуляторне середовище
Тип впливу на інвест. середовище	інституційний, територіальний	виробничо-ринковий	секторно-інвестиційний	регуляторно-інфраструктурний
Механізм формування інвест. ресурсу	спроможність громад → прозорість управління → довіра бізнесу	доступ до ресурсів і ринків → дохідність МСП → відновлення інвест. здатності	секторна аналітика + FDI-стратегія + експортна інтеграція	гармонізація правил і прозорість ринку → нижчий регуляторний ризик
Характер інвест. ефекту	переважно опосередкований	змішаний, ближчий до мікроінвестицій	найближчий до прямого інвест. ефекту	опосередкований, довгостроковий
Рівень сталості результатів	середній	середній	середній	середній / вище середнього за умови імплементації
Основні обмеження	складна атрибуція, воєнний контекст	сезонність, логістика, безпека	нестача відкритих даних про угоди, воєнний ризик	руйнування інфраструктури, розрив між правилом і практикою

Джерело: сформовано автором на основі [15; 16; 18; 19; 20]

зовнішнього інвестора. Якщо DOBRE готує територію, а AGRO – виробника, то CEP готує сектор і пропозицію для інвестора.

Кейс 4. Energy Security Project (ESP). ESP реалізовувався у 2018–2025 рр. (бюджет – 920 млн дол. США). Мета – посилення енергетичної безпеки та поліпшення регуляторного середовища [15]. Механізм ESP: гармонізація правил і підвищення прозорості ринку знижують регуляторний ризик. Прикладом є робота з імплементації REMIT: оцінка відповідності українського законодавства вимогам ЄС, підготовка проєктів змін та переклад регламенту [20]. Енергетична інтеграція з ЄС формує нову інституційну рамку для західного капіталу. Обмеження: регуляторне вдосконалення не усуває воєнного ризику та фізичного руйнування інфраструктури.

Концептуальна модель трансформації МТД в інвестиційний ресурс. На основі аналізу кейсів запропоновано шестиетапну модель: [Грант / технічна допомога] → [Інституційна спроможність + реформи] → [Зниження транзакційних витрат та ризиків] → [Підвищення інвестиційної привабливості] → [Приплив приватних інвестицій] → [Мультиплікативний ефект для економіки]. Логіка першого переходу: донорський ресурс фінансує зміни, що зменшують інституційну порожнечу. Другий перехід складніший: реформи мають конвертуватися у дешевшу взаємодію бізнесу з державою чи регулятором. Саме тут виникає **розрив ланцюга**: ринок реагує не на текст реформи, а на практику її застосування. Якщо бізнес і надалі стикається з повільними процедурами або воєнним ризиком, інвестиційна привабливість зростає слабше, ніж очікували донори. Ключовий висновок: найціннішим результатом МТД є не «пакет реформ», а доведене зменшення транзакційних витрат для приватного агента.

Порівняльний контекст. Досвід Грузії свідчить: навіть після масштабних реформ інституційний бар'єр не зникає автоматично –

інвестори вказують на проблеми із судовою системою та непередбачуваним правозастосуванням [21]. Молдова – де технічна допомога існує без належної інституційної дисципліни – є застереженням для України: МТД без міцної основи легко перетворюється на надбудову без реальних структурних змін [22]. Натомість Western Balkans Investment Framework демонструє ефективну модель: МТД вбудована у pipeline проєктів, що підтримує понад 15,9 млрд євро інвестицій [23]. Ключовий урок: технічна допомога конвертується в інвестиційний результат найефективніше тоді, коли структурно пов'язана з фінансуванням інвестицій, а не функціонує паралельно з ним.

Висновки. Проведений аналіз дозволяє сформулювати чотири висновки. По-перше, МТД формує інвестиційний ресурс переважно опосередковано – через підвищення інституційної спроможності, регуляторну передбачуваність та розвиток ринкової інфраструктури, а не через пряме заміщення приватного капіталу. По-друге, найкоротший шлях до інвестиційного результату мають програми, де технічна допомога поєднується з ринковим сигналом і галузевою спеціалізацією (кейс CEP). По-третє, критичним є «розрив ланцюга» між ухваленим правилом і зміненою поведінкою інституції – саме він пояснює, чому значні обсяги МТД не конвертуються у пропорційний приплив приватного капіталу. По-четверте, порівняльний аналіз Грузії, Молдови та Західних Балкан підтверджує: МТД найефективніша тоді, коли вбудована у структуровану інвестиційну платформу. Практичні рекомендації для Міністерства економіки України та донорів: проєктувати нові програми МТД у логіці blended finance із явним зв'язком між технічною підготовкою та фінансуванням інвестицій. Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробкою кількісної методики оцінки інвестиційного ефекту МТД в умовах воєнного та постконфліктного стану економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Bayne N., Woolcock S. *The New Economic Diplomacy: Decision-Making and Negotiation in International Economic Relations*. Aldershot : Ashgate, 2003. 368 p.
2. Bourguignon F., Sundberg M. Aid Effectiveness: Opening the Black Box. *American Economic Review*. 2007. Vol. 97. № 2. P. 316–321.
3. Easterly W. *The White Man's Burden: Why the West's Efforts to Aid the Rest Have Done So Much Ill and So Little Good*. New York : Penguin Press, 2006. 436 p.
4. Riddell R. *Does Foreign Aid Really Work?* Oxford : Oxford University Press, 2007. 504 p.
5. Yin R. K. *Case Study Research: Design and Methods*. 5th ed. Thousand Oaks : SAGE Publications, 2014. 312 p.

6. World Bank. World Development Report 2005: A Better Investment Climate for Everyone. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/211011468321296437/pdf/313530donor1as11bkgd0paper0WDR20051.pdf> (дата звернення: 15.04.2025).
7. OECD. Blended Finance. URL: <https://www.oecd.org/en/topics/sub-issues/leveraging-private-finance-for-development/blended-finance.html> (дата звернення: 10.04.2025).
8. OECD. Development Finance for Ukraine: DCD(2025)6. URL: [https://one.oecd.org/document/DCD\(2025\)6/en/pdf](https://one.oecd.org/document/DCD(2025)6/en/pdf) (дата звернення: 05.04.2025).
9. Стаття з питань зовнішньоекономічних відносин. *Журнал сучасних зовнішньоекономічних відносин*. 2023. URL: <https://jeej.wunu.edu.ua/index.php/enjee/article/view/1780> (дата звернення: 10.03.2025).
10. Стаття з питань інвестиційного клімату та МТД. Вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. 2022. URL: <http://puet.poltava.ua/index.php/economics/article/view/426> (дата звернення: 10.03.2025).
11. Наукова праця з питань міжнародної допомоги та повоєнного відновлення. Вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. 2023. URL: <http://puet.poltava.ua/index.php/economics/article/view/426> (дата звернення: 10.03.2025).
12. Дослідження з питань зовнішньоекономічної політики та інвестиційного клімату. *Журнал сучасних зовнішньоекономічних відносин*. 2022. URL: <https://jeej.wunu.edu.ua/index.php/enjee/article/view/1780> (дата звернення: 10.03.2025).
13. Special Inspector General for Operation Atlantic Resolve. OAR Q3 FY2025 Report. URL: https://oig.usaid.gov/sites/default/files/2025-08/OAR_Q3_FY25_Final_508_0.pdf (дата звернення: 10.04.2025).
14. Ukrainian Crisis Media Center. Проєкт DOBRE. URL: <https://uacrisis.org/en/decentralization/pro-dobre> (дата звернення: 12.04.2025).
15. Special Inspector General for Operation Atlantic Resolve. OAR Q3 FY2025 Report. Appendix C. URL: https://oig.usaid.gov/sites/default/files/2025-08/OAR_Q3_FY25_Final_508_0.pdf (дата звернення: 10.04.2025).
16. Ukrainian Crisis Media Center. DOBRE Project Overview. URL: <https://uacrisis.org/en/decentralization/pro-dobre> (дата звернення: 12.04.2025).
17. Global Communities. Making Space for Economic Growth in Ukraine's Lanovetska Community. URL: <https://globalcommunities.org/blog/making-space-for-economic-growth-in-ukraines-lanovetska-community/> (дата звернення: 12.04.2025).
18. Chemonics International. AGRO Project: Empowering Women in Ukraine's Agricultural Sector. URL: <https://www.chemonics.com/case-study/empowering-women-in-ukraines-agricultural-sector/> (дата звернення: 12.04.2025).
19. USAID CEP / EY. Ukraine FDI Strategy: The Next 10. Kyiv, 2021. URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/wp-content/uploads/2021/08/FDI-Strategy-Section-2-The-Next-10-ENG.pdf> (дата звернення: 12.04.2025).
20. NERC Ukraine / KPMG. REMIT Road Map Implementation Report. Kyiv, 2022. URL: https://www.nerc.gov.ua/storage/app/sites/1/Docs/REMIT/Dorozhna_karta/Zvit_Draft%20report%20KPMG_final_edited_BRANDED_ENG.pdf (дата звернення: 12.04.2025).
21. U.S. Department of State. 2024 Investment Climate Statements: Georgia. URL: <https://www.state.gov/reports/2024-investment-climate-statements/georgia> (дата звернення: 10.04.2025).
22. U.S. Department of State. 2022 Investment Climate Statements: Moldova. URL: <https://www.state.gov/reports/2022-investment-climate-statements/moldova> (дата звернення: 10.04.2025).
23. Western Balkans Investment Framework. URL: <https://www.wbif.eu/> (дата звернення: 10.04.2025).

REFERENCES:

1. Bayne N., Woolcock S. (2003) *The New Economic Diplomacy: Decision-Making and Negotiation in International Economic Relations*. Aldershot: Ashgate, 368 p.
2. Bourguignon F., Sundberg M. (2007) Aid effectiveness: opening the black box. *American Economic Review*, vol. 97, no. 2, pp. 316–321.
3. Easterly W. (2006) *The White Man's Burden: Why the West's Efforts to Aid the Rest Have Done So Much Ill and So Little Good*. New York: Penguin Press, 436 p.
4. Riddell R. (2007) *Does Foreign Aid Really Work?* Oxford: Oxford University Press, 504 p.
5. Yin R. K. (2014) *Case Study Research: Design and Methods*. 5th ed. Thousand Oaks: SAGE Publications, 312 p.
6. World Bank (2005) *World Development Report 2005: A Better Investment Climate for Everyone*. Available at: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/211011468321296437/pdf/313530donor1as11bkgd0paper0WDR20051.pdf> (accessed April 15, 2025).

7. OECD (2025) Blended Finance. Available at: <https://www.oecd.org/en/topics/sub-issues/leveraging-private-finance-for-development/blended-finance.html> (accessed April 10, 2025).
8. OECD (2025) Development Finance for Ukraine: DCD(2025)6. Available at: [https://one.oecd.org/document/DCD\(2025\)6/en/pdf](https://one.oecd.org/document/DCD(2025)6/en/pdf) (accessed April 5, 2025).
9. Stattia z pytan zovnishnioekonomichnykh vidnosyn [Article on foreign economic relations]. *Zhurnal suchasnykh zovnishnioekonomichnykh vidnosyn – Journal of Modern Foreign Economic Relations*, 2023. Available at: <https://jeej.wunu.edu.ua/index.php/enjee/article/view/1780> (accessed March 10, 2025). (in Ukrainian)
10. Stattia z pytan investytsiinoho klimatu ta MTD [Article on investment climate and ITA]. *Visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli – Bulletin of Poltava University of Economics and Trade*, 2022. Available at: <http://puet.poltava.ua/index.php/economics/article/view/426> (accessed March 10, 2025). (in Ukrainian)
11. Naukova pratsia z pytan mizhnarodnoi dopomohy ta povoennoho vidnovlennia [Research on international aid and post-war recovery]. *Visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli – Bulletin of Poltava University of Economics and Trade*, 2023. Available at: <http://puet.poltava.ua/index.php/economics/article/view/426> (accessed March 10, 2025). (in Ukrainian)
12. Doslidzhennia z pytan zovnishnioekonomichnoi polityky ta investytsiinoho klimatu [Research on foreign economic policy and investment climate]. *Zhurnal suchasnykh zovnishnioekonomichnykh vidnosyn – Journal of Modern Foreign Economic Relations*, 2022. Available at: <https://jeej.wunu.edu.ua/index.php/enjee/article/view/1780> (accessed March 10, 2025). (in Ukrainian)
13. Special Inspector General for Operation Atlantic Resolve (2025) OAR Q3 FY2025 Report. Available at: https://oig.usaid.gov/sites/default/files/2025-08/OAR_Q3_FY25_Final_508_0.pdf (accessed April 10, 2025).
14. Ukrainian Crisis Media Center (2025) Proiekt DOBRE [DOBRE Project]. Available at: <https://uacrisis.org/en/decentralization/pro-dobre> (accessed April 12, 2025). (in Ukrainian)
15. Special Inspector General for Operation Atlantic Resolve (2025) OAR Q3 FY2025 Report. Appendix C. Available at: https://oig.usaid.gov/sites/default/files/2025-08/OAR_Q3_FY25_Final_508_0.pdf (accessed April 10, 2025).
16. Ukrainian Crisis Media Center (2025) DOBRE Project Overview. Available at: <https://uacrisis.org/en/decentralization/pro-dobre> (accessed April 12, 2025).
17. Global Communities (2024) Making Space for Economic Growth in Ukraine's Lanovetska Community. Available at: <https://globalcommunities.org/blog/making-space-for-economic-growth-in-ukraines-lanovetska-community/> (accessed April 12, 2025).
18. Chemonics International (2024) AGRO Project: Empowering Women in Ukraine's Agricultural Sector. Available at: <https://www.chemonics.com/case-study/empowering-women-in-ukraines-agricultural-sector/> (accessed April 12, 2025).
19. USAID CEP / EY (2021) Ukraine FDI Strategy: The Next 10. Kyiv. Available at: <https://ukraineinvest.gov.ua/wp-content/uploads/2021/08/FDI-Strategy-Section-2-The-Next-10-ENG.pdf> (accessed April 12, 2025).
20. NERC Ukraine / KPMG (2022) REMIT Road Map Implementation Report. Kyiv. Available at: https://www.nerc.gov.ua/storage/app/sites/1/Docs/REMIT/Dorozhna_karta/Zvit_Draft%20report%20KPMG_final_edited_BRANDED_ENG.pdf (accessed April 12, 2025).
21. U.S. Department of State (2024) 2024 Investment Climate Statements: Georgia. Available at: <https://www.state.gov/reports/2024-investment-climate-statements/georgia> (accessed April 10, 2025).
22. U.S. Department of State (2022) 2022 Investment Climate Statements: Moldova. Available at: <https://www.state.gov/reports/2022-investment-climate-statements/moldova> (accessed April 10, 2025).
23. Western Balkans Investment Framework (2025) WBIF Overview. Available at: <https://www.wbif.eu/> (accessed April 10, 2025).

Дата надходження статті: 13.04.2026

Дата прийняття статті: 04.05.2026

Дата публікації статті: 12.05.2026